

పెద్దగట్టు యురేనియం గనులు అవసరమా?

వాంఛనీయమా? కొంచెం ఆలోచిద్దాం రండి.

పెద్దగట్టు లంబాపూర్ గ్రామాలలో యురేనియం గనులు నెలకొల్పుతామంటూ ప్రభుత్వం చేస్తున్న హడావిడి నల్లగొండ జిల్లా ప్రజలకెరుకే. పర్యావరణానికి హాని కలిగించ గల పరిశ్రమ గానీ, గనులు గానీ ప్రారంభించే ముందు పర్యావరణ సంబంధమైన అనుమతి తప్పనిసరిగా పొందాలని 1994 లో కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎస్.వో. నెంబరు 60 (2) జారీ చేసింది. 1997 లో దానిని సవరిస్తూ, పర్యావరణ సంబంధమైన అనుమతి పొందే ముందు స్థానిక ప్రజల అభిప్రాయాలు సేకరించడం కోసం “ప్రజావిచారణ నిర్వహించాలని చెప్పే ఎస్.వో. నెంబరు 31(2) జారీ చేసింది.

దాని ప్రకారం పి.ఎ.పల్లిలో ఒకసారి, 3 - 4- 2005 నశేరుపల్లిలో మరొకసారి ప్రజాభిప్రాయసేకరణ జరిగింది. ప్రజలు ముక్త కంఠంతో యురేనియం ప్రాజెక్టు మాకొద్దు అని తమ వ్యతిరేకతను వ్యక్త పరిచారు. ప్రజాప్రతినిధులు, శాస్త్రవేత్తలు, సామాజిక కార్యకర్తలు ప్రభుత్వ ప్రయత్నాన్ని ఖండించారు. ప్రజలు వ్యక్తీకరించిన వ్యతిరేకతను సమాధి చేసి యురేనియం ప్రాజెక్టును నెత్తివెక్కించుకుంటున్నారు. ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి వై.రాజశేఖర్ రెడ్డి ప్రతిపక్ష నాయకుడుగా ఉన్నప్పుడు దీనిని తీవ్రంగా వ్యతిరేకించారు. ముఖ్యమంత్రి అయిన తర్వాత అన్ని వాగ్దానాలను తుంగలో తొక్కినట్లుగానే యురేనియం ప్రాజెక్టు కావలసిందేని పట్టుబడుతున్నాడు. చెప్పేదొకటి చేసేదొకటి ఇప్పటికే రాజశేఖర్ రెడ్డి నిరూపించుకున్నాడు. యురేనియం తవ్వకం వల్ల ప్రజలకు ఏ విధంగా నష్టం జరుగుతుందో మరీ సాంకేతిక వివరాల జోలికి పోకుండా చెప్పే ప్రయత్నం చేస్తాం.

మన చుట్టు ఉన్న పదార్థాలు చాలావరకు తమంతట తాము తమ స్వభావాన్ని స్వరూపాన్ని మార్చుకోవు. అంటే అవి స్థిరంగా ఉంటాయి. వాటిని మనం పనిగట్టుకొని బాగా వేడి చేస్తే మరొక రకమైన ఒత్తిడికి గురిచేస్తే అవి మారతాయి.

కాని కొన్ని పదార్థాలు ‘అస్థిరమయినవి’. అవి వాటంతటవే మారుతుంటాయి. దీనికి కావలసిన చర్య వాటి కడుపులోనే నిత్యం జరుగుతుంటుంది. అవి మారే క్రమంలో కొన్ని రకాల విద్యుదయస్కాంత స్వభావం గల కణాలనూ కిరణాలనూ లేక అణుధార్మిక శక్తిని తమ పరిసరాలలోకి వదులుతుంటాయి.

యురేనియం అటువంటి ‘అస్థిర’ పదార్థాలలో ఒకటి. అది తనంతట తాను ధోరియంగా, రేడియంగా, రేడాన్ వాయువుగా మారుతూ ఉంటుంది. ఈ క్రమంలో కొన్ని హానికర పదార్థాలను, శక్తిని గాలిలోకి వదులుతుంటుంది.

ఒక యురేనియం ముద్దను మనం పక్కన పెట్టుకుని కూర్చున్నా మనకేం కాదుగానీ యురేనియం కలిసిన ధూళిని పీల్చినట్లయితే అది శరీరంలోకి పోయి చాలా హాని కలిగించగలదు. యురేనియం గనిలో పనిచేసే కార్మికులు ఆ ధూళి పీల్చక తప్పదు. వారికి ఊపిరి తిత్తుల క్యాన్సర్ వచ్చే ప్రమాదం ఉందని యూరప్ లో యురేనియం గనులను అధ్యయనం చేసిన వారు చెప్పారు.

కార్మికులకు జరగగల హానిని అరికట్టడానికి గని లోపల వెంటిలేటర్లు అమర్చి ఆ ధూళిని ఎప్పటికప్పుడు బయటికి పంపినట్లయితే దాని ప్రభావం తీవ్రత తగ్గవచ్చునేమోగాని ఇది చుట్టుపక్కలనున్న పర్యావరణంలో కలిసి పరిసరాలలో నివసించే ప్రజలకు హాని చేయగలదు.

దీనిని నివారించగల చిట్కా ఏదయినా యురేనియం కార్పొరేషన్ దగ్గర ఉన్నట్లయితే తెలుసుకోవడానికి మాకు అభ్యంతరం లేదుగాని, ఆ సంగతే ప్రజలకు చెప్పకుండా ఆశీర్వాదించమంటే ఎట్లా ?

పెద్దగట్టు - లంబాపూర్ లో తవ్వి తీసిన ఖనిజాన్ని శేరుపల్లిలో నిర్మించబోయే కార్ణాలో ‘శుద్ధి’ చేస్తారు. శుద్ధి చేయగా వచ్చే యురేనియం ఆక్సైడ్ ను హైదరాబాద్ లోని ఎన్ఎఫ్ సికి పంపించి దాన్నించి యురేనియం వెలికి తీస్తారు.

యురేనియం ఖనిజాన్ని ‘శుద్ధి’ చేయగా దాని నుంచి వచ్చే యురేనియం ఆక్సైడ్ ఒక శాతం కంటే తక్కువ ఉంటుంది. తక్కిన 99 శాతం ‘వ్యర్థ పదార్థమే’ ఉంటుంది. ఆ వ్యర్థ పదార్థాన్ని అంతకు మూడురెట్లు నీళ్ళతో బురద లాంటిది చేసి నేలలో తవ్వి తొట్లలో పోస్తారు. అంటే శేరుపల్లి పరిసరాలలో వ్యర్థపదార్థాల కోనేరులు ఉండబోతాయి. (టెయిలింగ్ పాండ్ అంటారు వీటిని)

ఈ వ్యర్థపదార్థాలలో ఏమేముంటాయి? ఒకప్పుడు యురేనియంగా ఉండి కాలక్రమంలో దానిలోని అంతర్గత మార్పు వల్ల ధోరియంగా రూపాంతరం చెందిన పదార్థాలు ఉంటాయి. వీటి రూపాంతరమైన రేడాన్ వాయువు ఈ కోనేరుల నుంచి నిత్యం గాలిలోకి కలుస్తేనే ఉంటుంది. పెద్ద మొత్తంలో కాకపోవచ్చు, కొంచెం కావచ్చు, కాని కలుస్తూనే ఉంటుంది. ఆ వాయువు కూడా క్యాన్సర్ రోగకారిణి.

ద్రవరూపంలో ఉన్న ఈ వ్యర్థ పదార్థాల కోనేరుల నుంచి భూగర్భ జలాలలోకి, పక్కనున్న నదులు, వాగులలోకి పోతుందనేది ఇతర దేశాల అనుభవం తెలిపే విషయం. ముఖ్యంగా రేడియం భూగర్భ జలాలలో పెద్ద మోతాదులో చేరినట్టు కనుగొన్నారు.

శేరుపల్లి సమీపంలో నాగార్జునసాగర్ రిజర్వాయర్ ఉండి భూగర్భ జలాలను అది తనవైపు గుంజుకుంటుంది. వీటితోపాటు ఈ వ్యర్థ పదార్థాలనూ గుంజుకోదా? నాగార్జునసాగర్ అయిదు జిల్లాల్లో లక్షల ఎకరాలకు సాగునీరు ఇచ్చే ప్రాజెక్టు. దానిని రేడియంతో కలుషితం చేసే ప్రమాదమున్న ప్రయోగాన్ని సులభంగా అనుమతిద్దామా?

పెద్దగట్టు - లంబాపూర్లలో ఉన్న ఖనిజాన్ని 20 సంవత్సరాలలో తీసేయడం జరుగుతుందనీ ఈ తరువాత ఆ గనులను మూసేయడం జరుగుందనీ యురేనియం కార్పొరేషన్ అంటున్నది. కానీ ఆ 20 సంవత్సరాలలోని అణుధార్మికత కొన్ని వేల సంవత్సరాలు సజీవంగా ఉంటుంది. అమెరికాలోని యురేనియం వ్యర్థపదార్థాల 'టెయిలింగ్ పాండ్స్' సమీపంలో నివసించేవారు సంవత్సరానికి సగటున అయిదుగురు చొప్పున క్యాన్సర్ రోగానికి బలి అవుతున్నారని అంచనా. యురేనియం కార్పొరేషన్ వారు శేరుపల్లి విడిచిపెట్టి వెళ్లిపోయిన తరువాత కొన్నివేల సంవత్సరాలు ఇది జరుగుతూనే ఉంటుందని దీనిని బట్టి భావించవచ్చు.

ఇంతటి ప్రమాదమేమి లేదనీ, ఇదంతా అతిశయోక్తి అని తాము రుజువు చేయగలమనీ, ఏ కొంచెం ప్రమాదం ఉన్నా దానిని నివారించే శక్తి తమ దగ్గర ఉందని యురేనియం కార్పొరేషన్ వారు వాదించదలచుకుంటే మేము వినడానికి సిద్ధమే. ప్రతి వాదానికి సిద్ధమే. కాని ఈ సమస్యలు ఉన్నాయని ప్రజలకు చెప్పకుండా, యురేనియం మైనింగ్ విషయంలో తీవ్ర అభ్యంతరాలు ప్రపంచ వ్యాప్తంగానే వ్యక్తమయ్యాయి.

మన దేశానికి యురేనియం మైనింగ్ కొత్తకాదు. జార్జియా రాష్ట్రంలోని జాదుగూడలో యురేనియం గనులున్నాయి. వాటి దుష్ఫలితాల గుర్తించి తీవ్ర వాదోపవాదాలు జరుగుతున్నాయి. యురేనియం ధూళి పీల్చగా వచ్చిన గోగాల వల్ల జాదుగూడలో 1994 లో 17 మంది చనిపోయారని 1995 లో 14 మంది, 1996లో 19 మంది, 1997 21 మంది స్థానిక ఆందోళనకారుల అంచనా, రేడియేషన్ కారణంగా సంభవించే జన్మ సంబంధమున వైపరీత్యాల నిండి ఉన్న వ్యర్థ పదార్థాల 'టెయిలింగ్ పాండ్స్'ల కారణంగా పశువులు, పిల్లలు రోగాల పాలవుతున్నారని వారి ఆరోపణ.

యురేనియం కార్పొరేషన్ వీటిని ఖండించింది. ఆ మాత్రం రోగాలు చావులూ సగటున ఎక్కడయినా ఉండేవేననింది. ఈ వివాదం ఇప్పుడు సుప్రీం కోర్టు ముందు ఉంది. సుప్రీం కోర్టు అందులోని సత్యాసత్యాలు నిర్ధారించడానికి ఒక నిపుణుల కమిటీని నియమించింది. ఆ కమిటీ తన పని ఇంకా పూర్తిచేయలేదు. తన విజ్ఞాపన ఇవ్వలేదు. అంతలోనే నల్లగొండ మీద వచ్చి ఎందుకు పడినట్టు? ఆ నివేదిక వచ్చేదాక ఆగలేనంత అత్యవసరం యురేనియంతో ఏమొచ్చింది?

ఇంత చేసి యురేనియం దేనికి కావాలి? అణుశక్తిని ఉత్పత్తి చేయడం తప్ప దానికి వేరే ప్రయోజనమేదీలేదు. అణుశక్తితో బాంబు చేయొచ్చు, కరెంటు ఉత్పత్తి చేయవచ్చు. అణుబాంబును ప్రపంచమంతటా మానవత్వం ఉన్నవాళ్ళు వ్యతిరేకిస్తున్నారు. వాటిని ఆయుధంగా ఉపయోగిస్తే లక్షలాది జనం చనిపోవడమే కాక భావితరాలు కూడా అంగవైకల్యంతో పుడతారు. అటువంటి అణుబాంబు మనకొద్దని మనం నిర్ణయించమైన వైఖరి తీసుకోవాలి. ఇక కరెంటు విషయానికొస్తే దానిని వేరే పద్ధతులలో ఉత్పత్తి చేసుకోవచ్చు. చేసుకుంటున్నాం. అణు విద్యుత్తు చవక అంటారు కానీ దాని ఉత్పత్తి వల్ల జరగగల పర్యావరణ నష్టాన్ని, ప్రమాదాలు జరిగే అవకాశాన్నీ దృష్టిలో పెట్టుకున్నప్పుడు అన్నిటికంటే అదే ఖరీదయిన ప్రక్రియ అని ఇప్పుడు సర్వత్రా గ్రహించారు. అందుకే పాశ్చాత్య దేశాలు అణు విద్యుత్తు కేంద్రాలను కొత్తగా నెలకొల్పడం మానేసాయి. మనకు మాత్రం అవి ఎందుకు? మన దగ్గర బొగ్గు విస్తారంగా ఉంది. జల విద్యుత్తు ఉత్పత్తికి అవసరమైన నదీ ప్రవాహం ఉంది. సౌర విద్యుత్తును ఉత్పత్తి చేయడం మీద దృష్టి కేంద్రీకరించి షరిశోధనలు జరిపినట్లయితే శాశ్వతంగా మన ఇంధనం సమస్యను పరిష్కరించుకోవడానికి కావలసినంత ఎండ ఉంది. ఇక యురేనియం తవ్వకాలు ఎందుకు?

చర్చించవలసిన అసలు విషయాలు ఇవి కాగా, యురేనియం కార్పొరేషన్ దేవరకొండ మండలంలో తాను పెద్ద ఎత్తున ఉద్యోగ అవకాశాలు కల్పించబోతున్నట్లు, 'అభివృద్ధి' తీసుకురాబోతున్నట్లు ప్రజలలో అభిప్రాయం కలిగించి వారి మద్దతును కూడగట్టి పర్యావరణ సంబంధమైన అభ్యంతరాలను దాటవెయ్యాలని చూస్తున్నది. భ్రమలలో పడే ప్రజలను మేము తప్పుపట్టడం లేదుగానీ యురేనియం కార్పొరేషన్ అనుసరిస్తున్న ఈ ఎత్తుగడ పట్ల మా నిరసన తీవ్రంగా వ్యక్తం చేస్తున్నాం.

వారి రిపోర్టు ప్రకారమే వారు కల్పించబోయే ఉద్యోగాలు 442 అందులో సాంకేతిక నైపుణ్యం, శిక్షణ అవసరమైనవే అత్యధికం ఉండబోతాయి. పెద్దగట్టు వంటి గ్రామాల ప్రజలకు అ దుబాల్లో ఉండేవి 30 లేక 40 కంటే ఎక్కువ స్థానికులకు ఉద్యోగాలు కార్పొరేషన్ నియమాలను అనుసరించి ఇస్తామని తమ రిపోర్టులో రాశారుగాని ఆ నియమాలేమిటో చెప్పలేదు. చివరికి హమాలి పని మాత్రమే దక్కేటట్లయితే దాని కోసం ఇంత ప్రమాదం కొని తెచ్చుకోవడం ఎందుకు? హమాలి పని మిర్యాలగూడెం రైస్ మిల్లులో దొరకదా, సిమెంటు ఫ్యాక్టరీలలో దొరకదా? కాగా, ఏ ఉద్యోగాలు దొరికినా అవి 20 సంవత్సరాల కోసమే. ఆ తరువాత గనులు ఉండవు. కానీ కాలుష్య ప్రమాదం మాత్రం నిరంతరం కొనసాగుతుంది.

జాదుగూడ కాలుష్యం సమస్య గురించి అధ్యయనం చేయడానికి సుప్రీం కోర్టు నియమించిన నిపుణుల కమిటీ నివేదిక వెలుగు చేసేవరకు పెద్దగట్టు - లంబాపూర్లలో తవ్వకం మొదలు పెట్టకూడదు.

పర్యావరణ ఉద్యమకారులపైన స్థానిక ప్రజలకు కృత్రిమ హమీలతో రెచ్చగొట్టే నీచమైన ఎత్తుగడను యురేనియం కార్పొరేషన్ విడిచిపెట్టాలి. జనవరి 3 నుంచి 7 వ తేదీ వరకు జరుగు పాద యాత్రను జయప్రదం చేయండని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాము.

**మానవ హక్కుల వేదిక
నల్లగొండ జిల్లా కమిటీ.**